

# ELLENZÉK.

KIADÓ-HIVATAL:

Kolozsvárt, Belközép-utca 38. szám

HIRDETÉSI DIJAK:

Egy cztimetryni tér ára 4 kr. Gyárosok, kereskedők és iparosok árkedvezményben részesülnek. Reklam sora: 1 frt. Bélyegilleték minden hirdetés után 30 kr.

Nyilttéri cikkek:

garmand sora után 20 kr. fizetendő.

Belmagyar-utca 47-dik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzandók.

AZ „ELLENZÉK” ELŐFIZETÉSI DÍJA:

Egész évre 16 frt. vagy 32 korona. Negyed évre 4 frt. vagy 8 korona. Félévre 8 frt. 16 korona. 1 hóra 1 frt 50 kr. vagy 3 korona.

Egyes szám ára 5 kr. vagy 10 fillér.

Megjelenik mindennap, kivéve a vasár- és ünnepnapokat. Kéziratok nem adnak vissza.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

## Látszatra.

(Sz. N.) A képviselőház utasította gróf Csáky Albin kultuszminisztert, hogy miután Magyarországnak az óvodákban kezdődő és a legfelsőbb tanintézetekben végződő közköztudása még nagyon fejletlen, mutassa ki, hány óvodára, népiskolára és tanintézetre volna még szükség, hogy a mai kívánalmaknak megfeleljen.

Meg is felelt a miniszter az utasításnak formailag. Ott van a Ház előtt a jelentése, melyet mindjárt elneveznek programnak is, pedig nem egyéb, mint egy számköb foglalt vallomás arról, hogy a közköztudás terén az állam évek hosszú sora óta elhanyagolja a kötelességeit.

De még hagyján. A mult bünei-vel még le lehetne számolni ha nem az lenne a jövő programja is, hogy a bünököt folytassuk. Mert az a program egész határozottan. Az, hogy a közköztudás maradjon tovább is mintegy a fényűzési dolgok sorában, melyre annyit költünk, a mennyi telik, a mennyi főlöleg mutatkozik a szükségesek fedezésénél.

Ez a fölfogás jutatta a közköztudás ügyét olyan szomorú stádiumba, hogy a nemzet ezeréves főnállása után, annak megünneplésére még mindig jámbor óhajlás csak, miszerint anynyi iskola legyen az országban, amennyire szükség van.

Áll ez az iszláknak minden fajtájára, kezdve a felsőbb oktatáson, melyről azonban csak annyit mond a miniszter a jelentésben, hogy a létesítendő intézetek száma és rendeltetése fölül világos képet alkotni nem lehet. Ezzel üti el a miniszter az új egyetem kérdést, ezzel odázza el a második műegyetem föllállítását és nem is beszél tovább a dologról, hiába hozzák szőnyegre egyes képviselők.

A középiskolákra szintén nem terjeszkedik ki a miniszter jelentése, vagy ha úgy tetszik: programja; mivel — ugymond — előbb az egységes iskola kérdése döntendő el, mely többé-kevésbé érinti a polgári és másnemű tanintézetek helyzetét és szervezetét is. Szóval itt is van mód a kitörésre, mint van a harmadik egyetemnél, melynek minden szakember haláláig a sürgősségét, csak a miniszter tesz úgy, mintha ezt be nem látta, nehogy szembe kelljen állania a kérdéssel, mely gondot, munkát ad és nem is o'dhat meg olyan simán, mint a sablonos professzor-ki-

nevezések, vagy a tanévi statisztikák, amik esztendőszámra nem bontatnak föl a miniszteriumban.

Nagy igazság van abban, hogy a vallás- és közoktatásügyi tárca összecsatolva nem is felelhet meg a cél-  
nak, mert ha csak az utóbbi éveket vesszük irányadónak, a miniszter figyelmét és gondját teljesen kimerítik a vallásügyi kérdések és alig ér rá behatóan foglalkozni a közköztudás nagy kérdéseivel.

Mutatja ezt az a jelentés is, melyről szó van, mert nincs abban kimerítve még elvben sem az a szükséglet, melyet az államnak be kellene váltania. Nincs kimerítve ez a szükséglet a népoktatás terén sem, mert magának az aszkaminiszteriumnak tavalyi vagy harmadévi adataival meg lehet czáfolni azt, mintha 333 óvodával, 316 menedékházzal, 440 nyári menedékházzal és 540 elemi iskolával ki volna merítve a mai napig jelentkező szükséglet.

Már ezekben a számokban megvan az az irány, hogy kisebbeknek tüntessék föl a közköztudásügyi miniszterium eddigi mulasztásait és persze megvan az az irány is, hogy minél könnyebbé tétessék a kultuszminiszter mellett a pénzügyminiszter helyzete is, a ki a „takarékoság” alapján áll, mihelyt nem katonai költségekről van szó.

Még tovább is megalkuszik egyébiránt a kultuszminiszteri jelentés a pénzügyminiszter tetszésével. Nem elég hogy mellőzve a felső- és középoktatást, s ebben a szakoktatást, még a népoktatási igényeket is a lehetetlen minimumra szorítja le, azokkívül még olyan tervvel áll elő, hogy a mi már ma sürgős, azt valószínűleg meg fokozatosan tíz esztendő alatt.

Eppen tíz esztendő kell erre a miniszternek, a lehető leghosszabb idő. Őt esztendő nem elég neki, mert a kiadásoktól föl — a pénzügyeket intéző kellegéja, a ki nem törődik azzal, hogy csakugyan alaposan segítsenek legalább az elemi oktatásnak nemzetiségi szempontból is nagy fontosságú bajain és a ki megelégszik azzal, ha a látszatát eléri annak, hogy ez a kormány kulturmunkát végez.

Látszatra dolgozik a kormány és persze kacagja rajta, hogy a magasabb kulturcélokért lelkesedő ellenzékiek hajlandók volna elismerni egészen az iskola-kölcson heroikus módjait,

csak hogy azonnal megnyillasson minden iskola, melyre ma szükség van, mert ha most a már égető igényeket is elosztjuk tíz esztendőre, e tíz év alatt megint összehalmozódik ugyanannyi új restancia, vagy több és soha, soha nem lesz elérve a cél, melyre a törvényhozó testület törekedett, mikor kiadta a miniszternek utasítását, melyet a kormány láthatólag szándékosan: oly rosszul és szűkkeblűen értelmezett.

## Politikai hírek.

**A magyar udvartartás.** A magyar udvartartásra vonatkozó királyi elhatározás, a melyet József főherczegnek köszönhetünk, a kinek népszerűségét ez még lehetően növelni fogja, a következő zászlós urakat érinti: Bánffy Miklós gróf főpohárnok mester, Csáky Albin gr. asztalnok mester, Erdődy István gróf főlovász mester, Orczy Béla báró főkamrás, Pálffy András gróf, a magyar királyi testőrség kapitánya, Szapáry Géza gróf főudvarmester, Széchenyi Gyula gróf főajtónálló mester, Pálffy Lipót Nándor gróf, a pozsonyi gróf, a judex curiae (jelenleg e méltóság nincs betöltve), Zichy Ferencz gróf tárnokmester, Vay Miklós báró és Szilágyi József koronaőrök és Káun Hédervár gróf horvát bán. Az első zászlós méltóságot, a nádorét tudvalevőleg nem töltik be. Ezek a zászlós urak fogják ezentúl a magyar korona országait illető államjogi aktusoknál az udvari szolgálatot végezni.

**Katonai tanácskozások.** Bécsből azt telefontálják, hogy ott tegnap délelőtt a Hofburgban a királyi elnöklété alatt katonai tanácskozások kezdődtek. Az értekezleten Albrecht és Vilmos főherczegek, Kreighammer Ödön közös hadügyminiszter és több hadtestparancsnok és tábornok részt vett. Albrecht főherczeg a tanácskozásra Arcból érkezett Bécsbe. A tanácskozások több napig fognak tartani.

**A király és a pápa.** A „Times” párisi levelezője Kálnoky gróf monzai látogatásáról a következőt írja: Az olasz királynak tudtára adták, hogy az osztrák-magyar monarchia és Németország semmi esetre sem kifogásolná Olaszország hadi erejének tervezett redukálását. Szívesebben látják azt a szövetséget, a kinek két hadtesttel kevesebbje van, mint azt, a kit komoly pénzügyi zavarok fenyegetnek. Ferencz József király, mint jó katolikus, óvakodik olyan lépéseket tenni, melyek a pápa érzé-

kenységét sérthetnék, de másrészt érzi azokat a nehézségeket is, melyeket a vatikán növekedő elhídgatlása Franciaország és Oroszország felé szemmel látható közeledése támaszt. Ferencz József király egyelőre nem megy Rómába.

**A francia miniszterválság.** Eddig csak Poincaré hívták meg az Elisébe és ezt is csak tanácskozási célból. Másokkal Carnot még nem tanácskozott, mert a képviselőháztól vár manifestációt. De ez eddig nem történt. A képviselőház egy órai ülésében kizárólag a mandátumok igazolásával foglalkozott. A folyósokon élénk a mozgalom. Azt beszélik, hogy főleg Casimir-Perierre iparkodtak hatni, hogy vállalja el a kabinet alakítását, a ki azonban még ettől mindig vonakodik.

**Szerb-tót-oláh kongresszus.** Turocz-Szent-Mártonban legközelebb megtartják a nagy szerb-tót-oláh kongresszust, melyről már több ízben tettünk említést. Nehány nemzetiségi agitátor, a mult heten a legnagyobb titokban tartotta meg az előkészítő bizottság ülését, a melyen képviselve voltak az aldunei szerbek, az erdélyi oláhok és a felvidéki pánszlávok kiküldöttei.

## A T. Ház.

Budapest, nov. 28.

A kereskedelmi tárca költségvetése fellett folyó vitában ma elsőnek Endrey Gyula szólalt fel, aki a függetlenségi és egyenlőségpárt nevében kijelentette, hogy kereskedelmi miniszteri költségvetést, bár elismeri, hogy az a viszonyokhoz képest nagy javulást mutat, nem fogadja el. Megokolta ezt az állásfoglalását azzal, hogy a közös vámterület mellett a magyar kereskedelmi érdekek csorbát szenvednek s úgy kereskedelmi szerződésünkben, mint kereskedelmi külképviseletünkben mindig Ausztria az, mely a jogos magyar érdekeket elnyomja. A szónok nem tagadta, hogy a konzulátusok működésének pótlására a miniszter tett kísérletet a kereskedelmi muzeumok létesítésénél megérdemli az elismerés adóját... — Hoch János; Nem adózunk! (Derültül.)

Endrey Gyula: ... csak hogy a kereskedelmi muzeumok szervezetük és hatáskörük szerint nem pótolhatják a konzulátusok mulasztásait. Magára a magyar kereskedelemre nézve, a szónok azt az eszmét vetette fel, hogy a kereskedelem magyarosítását úgy lehetne siettetni, ha törvény előtt bizonyító erejűnek csak az állam nyelvével vezetett üzleti könyveket ismernek el. A részletekbe hatolva sürgette: az ipariszlávok szaporítását, az Államvasutaknál a vagon-

hiányon való segítséget, a személyzetnek a nagyobb hálózattal arányban való kibővítését, az önálló magyar hajózást és különösen a folyamhajózás fejlesztését, a közutak helyes kiépítését s végre minden téren a magyar közgazdasági és kereskedelmi érdekek szemmel tartását.

Lukács Béla kereskedelmi miniszter már most megragadja az alkalmat, hogy a költségvetése ellen felhozott kifogásokra válaszoljon. Kijelentette, hogy az elvi álláspontot respektálja, de az elvi álláspont dacára nincsen megokolva a költségvetés megtagadása, mert ebben csak gyakorlati kérdések megoldására kéri a költségek megszavazását s ezeket a gyakorlati kérdéseket akkor sem lehetne másképpen megoldani, ha önálló vámterületünk volna. Mert hiszen a vasuti hálózat fejlesztésében, sem a díjazás megállapításában, sem a hajózás rendszérében nem akadályoz bennünket a közös vámterület s kereskedelmi politikánkban nincsen más vezérlő eszme, mint a magyar kereskedelmi és forgalmi érdekek tekintetbevétele. S hogy ez így van, bizonyítja az ellenzéki szónokoknak az a kijelentése is, hogy kereskedelmi téren jelentékeny haladás tapasztalható.

A közös vámterület tehát nem volt akadály a haladásnak. Miután Endrey a kereskedelmi szerződések kapcsán megemlékezett a szerb Obrt-ról, a miniszter kijelentette, hogy a szerb kormány e tekintetben vétett a kereskedelmi szerződés ellen és ennél fogva a magyar kormány nem is fog nyugodni, míg ennek a szerződésszegésnek orvoslását ki nem vitte.

Az Államvasutakról szólva a miniszter kijelentette, hogy az kiálja a versenyt a világon minden vasutával s aránylag nálunk sokkal kevesebb baleset fordul elő mint másutt. De mikor naponta 17.400 kocsi és 1270 mozdonny van forgalomban s mikor a vállalatnál naponta 15000 alkalmazott van szolgálatban, akkor nem csoda, ha balesetek is fordulnak elő. De hogy a közönség biztonsága érdekében minden intézkedést megtettek, az éppen abból tetszik ki, hogy ilyen kolosszális arányok mellett oly ritkák a balesetek. A közutak tekintetében a miniszter kijelentette, hogy lehetőleg az összes községeket bele akarja vonni az úthálózatba s tekintet nélkül akar arra lenni, hogy az utak ne a vasutakkal párhuzamosan hanem inkább keresztezve haladjanak. Erre nézve különben a végleges intézkedés előtt meg fogja hallgatni a törvényhatóságokat.

A miniszter végül gróf Batthyány Tivadarnak válaszolt. Kelet felé a forgalom kiterjesztése és közvetlensége neki is kedvenc gondolata és a horvát vasutaknak Fiume felé vezetését mielőbb kezdeményezni fogja. A munkásokról több új javaslat most

## AZ „ELLENZÉK” TÁRCZÁJA.

1893. november 29.

### Irodalom

(Sebők Zsigmond könyve.)

Az Athenum olvasó tárának kiadásában most jelent meg Sebők Zsigmond csinos kötete, a mely 14 apró elbeszélést tartalmaz. Sebők apró elbeszélései nem kérnek eget, nincsenek nagy képpel, érthetetlen balladai homálylyal irva, a mint azt az újabb elbeszélők szokták, de igazi, természetes hájjal, könnyű kedéllyel, humorus vénával. Csak cseveg és könnyen odavetett képei gyönyörködtetnek, mosolyra indítanak és igazi nemes élvezetet nyújtanak.

Milyen tde, milyen egyszerű poezis? Az „Elbeszélések”-ben egy szerető, gyöngvő lélek nyilatkozik meg, a ki a komoly élet annyi szenvedései között keresi a napsugaras tavaszt: a gyermekeket. Mintha csak ezekhez szólana, ezekkel beszélne és ezeknek mondana el, egy-egy verőfényes történetet.

De néhol mégis elkomolyodik — mint ha sugárzó kedélye egy kis boru szállana — a háttérben olykor komor kép jelenik meg, s a szív könnyű világát, felváltja egy kis melancholia. Így egészítik ki Sebők elbeszéléseiben egymást az öröm, a bánat, a napfény, a boru.

Stílja annyira tiszta, magyaros és egyszerű, hogy szinte meglep marmár, mikor az irodalomban mindenféle anyyi keregett-

séggel, körmön, font stílygyakorlatokkal találkozunk.

Ilyen derék könyvnek, mint a Sebők Zsigmondé, nem akarjuk hibáit kutatni, mert azok érdemei mellett egészen eltűnnek. Szívesen ismerjük el, hogy az „Elbeszélések” díszéré válnak szerzőjének és gazdagodására a magyar irodalomnak.

A könyvet már olcsóságánál fogva is ajánljuk az olvasó közönség figyelmébe. Ára csak 50 kr. csinos vászonkötésben. A ki elolvassa, igen olcsón jut pár órai élvezetes és nemes szórakozáshoz.

(Szabolcska versei.)

Szabolcska Mihály, a ki pár év óta olyan méltán keltett feltűnést a magyar irodalomban — most készült verseit kiadni.

Szabolcska az ifjú írói nemzedék legkiválóbb tagja, a mint azt, az irodalommal foglalkozó közönség igen jól tudja. Költőmunkái gyakran keltettek feltűnést és különösen nagy hatást tett a következő gyönyörű dala:

**A Grand Cafféban.**

— Páris. —

Sir a nótá, magyar nótá  
Muzsikálnak este óta  
Messe, messe, idegenben,  
Egy párisi fogadóba;  
— Fogadóba!

Mennyi érzés, mennyi bánat,  
Szíve van tán a nótának,  
Oly szomorú sirdogál: Miben áll a mulatása,  
Kondorosan a bojtárnak,  
A bojtárnak,  
A teremnek minen lángra,

Mintha pásztortűző volna.  
— Csak itt lent a czipra lányok,  
Fényes urak asszonyágok,  
Nem figyelnek a nótára,  
A nótára!

Nevetgélnek, beszélgetnek.  
De ok arról nem tehetnek.  
... Tudja a jó Mindenható,  
Mi is azon sirnivaló!  
Hogy a ménes ott céleget,  
Valahol, egy csárdá mellett,  
— Csárdá mellett!

De nem kevésbé szép dala Szabolcskának ez a másik:

**Szalburgi csapszékben.**

Nem a Tisza partján fekszik ez a csárda,  
Benne csak halvány sör, nem piros bor járja  
A nagy asztal mellett sváb legények ülnek,  
Egy verkiis valami  
Nótát köszörülget.

Folyik a sör, a szó, — mignem összevesznek.  
Szerető, vetélytárs egymásra ismernek,  
Egymásra ismernek, de tenni nem mernek,  
Vidám verkiis szónál  
Csak úgy veszekednek.

Ha ez a csárda a Tisza partján volna,  
Arról a leányról kevesebb szó folyna,  
Az is, a mi folyna, tudom másként folyna,  
S idebent azóta  
Csak egy legény volna!

Alig lehet ennél egyszerűbben és szebben írni. Ide iktatunk még egy harmadikat is:

**Sok nagy búval.**

Sok nagy búval jártam én már  
Életemben,  
Sok szomorú nótá asongott  
A szivemben...  
De még többet rá se bíztam  
A nótára

Ugy sirtam el hulló könnyűk  
Alakjában

S most tudom, hogy igazán csak  
Az a bánat:  
A mihez már semmi köze  
A nótának,  
A mire már könnyű sincsen  
A szivemben,  
Mit elsírni, eldalolni  
Lehetetlen!

Ki tudja, hogy melyik a szebb, melyik a jobb. Mutatoba hármát közlünk, de ez a három feltűl mul három ezer hétköznapi verset. Közülhetnének még akárhányszor, mert hiszen Szabolcska gazdag a költsézet birodalmában, de ebből is megítélhetik olvasóink, hogy becses könyv és igazán irodalmilag nagyon értékes munka lesz a Szabolcska Mihály kötete. A könyv „Hangulatok” címmel december folyamán jelenik meg és az ára egy fűzött példánynak 1 frt 50 kr. (3 korona) lesz. Diszkrétésben az ára 5 korona. Előfizetéseket elfogad maga a szerző Szász-Régenben.

Mi azt hisszük, hogy bővebben ajánlani Szabolcska kötetét, teljesen fölösleges. Ismeri és szereti őt a költsézet minden igaz barátja.

## Szegény kis Judith.

Angolból fordította:

**A m i e a.**

V.

(Folytatás.)

(12)

Tooleyné, a szeimeit a poharon tartva idegesen azt mondja:

— Mindig az volt a szabály nálam — Ekkor látva, hogy Bird ismét felszalp a kezét, majdnem sikoltja:

— Oh, nem tudom elviselni — nem tudom! Betegge tesz meg! Nem bánom, adjanak minden darabért melyet eltört nyolcznyolcz pengzet s legyen vége a dolognak.

A Bird arca diadalról ragyog.

— Fozja itt a pohara — mondá kegyes nagylelkűséggel; de el ne feledje, hogy ha nem adta volna be a derekát, mind a tizenkettőt eltörtém volna — elén minden ki-mélet nélkül.

— Igazán, Bird — jegyzé meg Griffin kisasszony mély sohajjal, miután Tooleyné egy mérges tekintetét vetve a szobaleányra — távozott — én azt gondolom, hogy tudva mennyi gond és tubánat nyomja különben is a lelke, az ilyen aprólékos bosszúságoktól megkímélhetné.

— Bocsánatot kérek madame — mondá Bird meglehetőleg; de az az asszony halálra bosszant szemtelen kapzsiságával, s a kisasszony jóságát ismerve, nem tudom elviselni, hogy így vissza éljenek vele — nem én soha!

— Oh Bird, ha csak Tooleynéval volna bajom boldognak érezném magamat; — mondá Griffin kisasszony sohajjal.

Bird, ki mint hű cseléd a gazdái dolgaitba be volt avatva, a Disznó Jakab követelését is tudta, szomorúan rázta a fejét a kőtenyve szegletével törölgette szemét.

— Madame, szereimén, ha megengedné, hogy a gazdám után sürgönyözzek — indítványozá végre. En tudom, hogy ő hamar rendbe hozná ezt a dolgot; neki olyan hatalmas és roppant sok józan esze van!

Griffin kisasszony szomorúan, de határozottan rázta a fejét.

— Nem, Bird — nem lehet, — me d



van munkában. — Ipari szempontból gondja lesz a székely vasutak kiépítésére is; egy részüknek kiépítésébe talán már jövőre belefog. Mindezek mellett munkát fog adni jövőre a törvényhozásnak az ezredéves kiállítás előkészítése s a tengeri hajózás nagyobb segítyezése is.

A miniszter tehát újból kérte költségvetésének elfogadását. (Éljenzés.)

A miniszter után Molnár Józsiás szólalt fel s megint szóba hozta a malmok és az oláhgabona ügyét, melyről már a földmivelési tárca költségvetésének tárgyalásánál is beszélt.

S miután több szónok nem volt följegyezve, az elnök berekesztette a vitát.

A tételt pedig, mely meg sem volt támadva elfogadták.

## Nemzetiségi igazgatások.

A nemzetiségi igazgatások meggátolása tárgyában Csikvármegye közönsége intézett hétfőn a képviselőházhoz igen figyelemreméltó feliratot. Előrebocsátván, hogy ez a vármegye, mely az erdélyi és havasalföldi oláh tengerek választó pontjain fekszik, leginkább érzi a magyar államszeme elleni jogtalan támadások horderejét, azzal a kéressel járul a képviselőházhoz:

1. hogy a büntető törvénykönyv mindama szakaszait, melyek az állam és nemzet, a nemzetiségeknek egymás elleni, valamint ezeknek az államalkotó magyar faj elleni vétségeiről rendelkeznek, oda módosítsa, hogy minden ily esemény, mint büntetés, ne államfogházsal és pénzbüntetéssel, hanem büntető törvénnyel legyen fenytetve;

2. hogy az érvényben levő sajtótörvény és rendtartás szabványait oly irányban módosítsa, hogy a sajtó útján elkövetett mindama vétségek, melyek a magyar államot, ennek területi integritását és a magyar nemzetet, az államalkotó magyar fajt illetik, mint büntények a megfelelő magasabb büntetésnek legyenek megfenyíthetők és a megállapított mellékbüntetésekkel is sújtassanak;

3. hogy a mely időszaki nyomtatványban egyszer ily állam- és nemzetellenes büntetett követtetett el, annak akár azon, akár más czímen való megjelenése — szűkség esetén a nyomda elkobzásával is — eltiltassék; és végül;

4. hogy gondoskodás történjék arról, hogy a valódi tettesek, kik alkalmas teretnek az időszaki lapokat használják fel, lehetőleg kitudhatók és törvény elé állíthatók legyenek; és hogy az elítéltek az ítélet végrehajtását ki ne kerülhessék, töröltessék el a kauzeiú letétele mellett való szabadlábra bocsátás.

## A reverzálisok.

Az 1868. LIII. t.-cz. némely intézkedéseinek módosításáról szóló törvényjavaslatot, melyet a kormány leközelebb előterjeszt több oldalról, különösen a miatt támadtak meg állítólag, mert ismét visszaállítja a reverzálisok érvényét.

nyomatékosan. Az én jó testvérem tulságosan határozott, önféjű, makacs és dynasztikus. Ezt az ügyet az ő beleavatkozása nélkül kell elgáztatunk, mert ha ő feljönne a városba, s azt a vén embert megharagítaná, isten a megmondhatója, hogy a kedves Judithunkkal mi történhetne.

— Hm! — dnyogta Bird tagadólag. Azonban a méltóságos Callaghan Sándor megjelenése kettő vágta ellenvetésének a fonálát.

— A szobaleányuk! — kérdez az ujjonnan érkezett vállait könyveden felhazva, a mint a tavozó Bird után nézett.

— Igen, azt hiszem, hogy a társaság szobaleányomnak nevezés, — válaszolá Griffin kisasszony elgondolkozva. De én barátomnak nevezem. Ő egyike azon hűség, ragaszkodó, áldott jó teremteseknek, a melyekkel mai napig ritkán találkozok az ember.

— Értem — egy tökéletesség, — jegyzé meg Callaghan ur gunyos nevetéssel. Én részemről nem hiszek a tökéletességekben, a mi pedig az ilyen szolgálat kész, bizalmaskodó cselekedet illeti, azokat gyűlölöm! Én nem tartom Birdet bizalmaskodónak, — kezdé Griffin kisasszony.

De vendége félbeszakítja.

Körem, legyen szabad a jelentéktelen tárgyat mellőzni, — mondá Callaghan ur keztyűt lehazva, s fehér kezét egymásra dörzsölve. Én most a Judith kisasszony jövőjét megbeszélni jöttem, — folytatá éles tekintetű vetve a leány felé, — és ezt gondolom, hogy a hajunkból való kigázolásra találami egy mentő utat.

— Igen — igen, tudom kiáltá a Griffin kisasszony élénken. Én attól félek, hogy a nagy nyugtalanság miatt Szegény Judith egy cseppet sem aludt az éjszaka.

Griffin kisasszony szabad előbb ke-

A hétfőn este kiadott félhivatalos értesítés szerint ez nem áll. A javaslat, a mely e hét folyamán, ma még meg nem határozandó napon, egyidejűleg a házassági jogról szóló törvényjavaslatl kerül a képviselőház elé, megváltoztatja az említett törvény 12. és 14. §§-ának intézkedéseit, melyek elsősorban a házasságból származott gyermekek vallását nem szerint határozza meg, másika pedig megállapítja, hogy az áttért szülőket a hét éven alóli gyermekek nemök szerint követik.

A javaslat értelmében a házasságra lépők a házasság megkötését megelőzőleg polgári hatósági közeg előtt szabadon állapodhatnak meg az iránt, minő vallásban öhajóját gyermekeiket neveltetni; ily megállapodás hiányában az atya vallása az irányadó.

Ha a szülők valamelyike más vallásra tér is át, a gyermekek tizenhét éves korukig megmaradnak vallásukban; de ha ily áttérés következtében a két szülő egy vallásnak lesz híve, a gyermekek is ugyanezen vallásban nevelhetők.

Egy külön szakasz pedig határozottan kimondja, hogy a törvénnyel ellenkező bármely szerződés, tértírvény vagy rendelkezés ezentul is érvénytelen és semmi esetben sem bírhat jogerővel.

## Jókai-ünnep.

Egymásután, tömegesen érkeznek a jelentések arról a nagy mozgalomról, mely országzerbe megindult koszorus költők 50 éves jubileumának ünneplésére.

Az udvar tagjai közül a az özvegy trónörökösné, Stefánia főhercegnő rendelte meg a jubilaris Jókai-kiadást.

Munkácsy Mihály szép meglepetéssel fejezi ki hódolatát a nagy költő iránt: a Honfoglalásba befesti Jókai Mór. Az Árpád köré sorakozó magyar vezérek közt az elsőnek Jókai Mór arcvonásait fogja mutatni.

A terézvárosi kaszinó elhatározta mai ülésén, hogy Jókai megünneplésében szintén részt vesz. Megrendelte a Jókai-diszkiadást, ezenkívül Hieronymi Károlyné elnöksége alatt száztagu hölgybizottságot alakított, mely több ezer forintba rugó „Jókai alap“-ot gyűjtött szegény iskolás gyermekek javára.

Az akadémia szintén a Jókai-ünnepi köré sorakozott. Megrendeli a Jókai diszkiadást, az ünnepségen pedig küldöttséggel vesz részt, melynek tagja Zichy Antal és Szily Kálmán.

Debreczeni levelezőnk írja, hogy Debreczen város tanácsa a folyó hó 30-án megtartandó közgyűlésnek javasolni fogja, hogy Jókai összes műveinek 500 frtos diszkiadását a város részére rendelje meg, az ünnepélyen pedig öttagu küldöttséggel képviseltesse magát.

Eperjes város mai közgyűlésén elhatározta, hogy a Jókai-ünnepen küldöttséggel megjelenik, Ezenkívül egy diszkiadányra előfizet és a város egyik terét „Jókai-teretnek“ nevezi el. Sopronmegye mai közgyűlése szintén megrendelte Jókai diszkiadásának három példányát. A kassai kaszinó választmánya szintén megrendelte a Jókai-diszkiadást.

gyeddel beszéltem? — kérdé Callaghan ur mosolygó tekintetű vetve Judithra. Arra fogom kegyedet kérni, hogy minden józan eszt tervem megfontolására fordítsa, s aztán mondja meg a véleményét, hogy jónak találja-e.

— Szívesen, édes Callaghan ur — mondá — Griffin kisasszony igaztoltan a mint vendégét a szobából kivezeté.

Judith, egyedül maradvá, feláll az asztal mellől a hol állt, s az ablak közelében egy alacsony karos székben foglalt helyet. Jövőjére gondolvá majdnem a kétségbeesés érzete fogja el.

Mit tehet Callaghan ur az ő érdekében?

Semmit. Követni kell az atyját, s életének hátra levő részét, a szeny piszok között abban a két nyomorult szobában kell eltölteni.

De prszé ilyen körülmények között ő nem élhet soká! megemésztí a bánat, s nem sokára meghal. És Griffin kisasszony vigasztalhatatlan lesz, s a szegény jó Samu bátyja szintén.

Ugy látszik, hogy a jövő csak szerencsétlenséget, nyomort, küzdelmet s kétségbeesést tart fel maga elébe; s midőn Griffin kisasszony, egy félóra távollét után visszatér, a leányt teljesen reménytel vesztve s eszedesen sirva találja.

— Ne sirj drágám — vigasztalódj! — mondja az öreg lady vidám arccal lépve a szobába. Callaghan ur a legkedvesebb ember a kivel valaha találkoztam, menj fel édesem a szalonba s beszélj vele.

— Nénikém, gondolt ki Callaghan ur valami elfogadható praktikus tervet? — kérdé Judith felállva, de nagyon kevés reménységgel hangzva.

— Igen Judith, valami nagyon elfogadható praktikus tervet — válaszolá Griffin kisasszony, ki valami tréfát élvezni lát-

## Ausztria-Magyarország és a Vatikán.

Kálnoky gróf külügyminiszter monzai látogatása óta az olasz közvélemény sokat foglalkozik az Ausztria-Magyarország és a Vatikán között fennálló viszonyal.

Az Itálie egyik dolgozójárja a napokban meginterviewolt egy magasrangú egyházfejedelmet a pápa környezetéből, a kit az újságíró „X.“ urnak nevez. Az újságíró azért kereste fel X urat, mert Rómában általános volt az a felfogás, hogy Monzában a közös külügyminiszter és az olasz külügyminiszter között a Vatikán közelről járdeklő megegyezések jöttek létre.

Arra a kérdésre vajon igaz-e, hogy az osztrák és magyar udvar meg a Vatikán között nagyon feszült viszony képződött a vatikáni államférfi így válaszolt: „Igen, ez igaz. Már azelőtt is közel állottak a meghasonláshoz, s monzai találkozás azután megteette a többi.”

Mikor e fölött a válasz fölött az újságíró megletetésének adott kifejezést, X ur folytatta:

„Igen, gróf Kálnoky most teljesen levonta magáról a leplet. Még Olaszországba való elutazása előtt értesítve voltunk azandéki felől. Monzában mindent megállapítottak Ausztria-Magyarország trónörökösének Umberto királlyal teendő látogatása tárgyában. Ez a látogatása jövő tavasszal fog megtörténni s Károly Lajos főherceg akkor Bécsből egyenesen Rómába fog menni. Már a legközelebbi időben fogják a Quirinában számára a lakosztályokat rendezni hozni s mindezt csakis abból az okból történik, hogy a pápát és a Vatikánt bosszantsák.”

Az egyházfejedelem most nagyon kedvetlen szavakban és tartózkodás nélkül mondotta el véleményét az Ausztria-Magyarországon és a bécsi udvarban uralkodó állapotról s arra a kérdésre, hogyan következett be a Vatikán meg a bécsi udvar között az elhideglés, így válaszolt:

„Bécsben azt hitték, hogy a Vatikánnak Ausztria-Magyarország érdekeit a Balkán-félszigeten támogatnia kell, hogy a katolikus érdekeket előbbre vigye. De csakis arról volt szó, hogy a Keleten a vallási béke helyreállításának s a Vatikán kötelességét ebben az értelemben már teljesítette is. Ebből a körülményből Bécsben arra következtettek, hogy mi Oroszország pártjára állottunk. Hát mit is gondolnak Bécsben? Hogy a pápa a ligát megfűti, a helyett, hogy ellene küzdjön. Pétervárott tisztában láttak a többi akaratot tanusítottak. A helyett, hogy ellenünk küzdöttek volna, támogatattak bennünket, mert megértették bennünket. . . . Valóban, Ausztria-Magyarország uralkodója egy szép napon a bizciani koronát tehetette volna fel a fejére. (Ha „X.“ ur ezt mondogta, akkor a Vatikánban pedig nem értenek bennünket. Szerk.) Ha most már a jövőben a bizciani korona valamely uralkodó fejére száll, az az uralkodó a császár lesz.

— De nem volt Ausztria-Magyarországnak igazsága, mikor a Montenegrónak tett engedmények miatt panaszkodott? — kérdezte az újságíró.

„Ha panaszkodtak, válaszolt X., akkor Bécsnek, mint mindenben, a mi az egyházat illeti, nem volt igaza. Csakis a katolikus propagandáról volt szó. Különben is a Vatikánnak nem szokása udvariasnak lenni azzal szemben, a ki irányában nem az.”

— De Ferencz József uralkodó a pápa irányában mindig a legmélyebb tiszteletet tanusította, vágott közbe az újságíró.

„Az, a mit én itt mesél, válaszolt az egyházfejedelem, valamikor régen volt. Ferencz József Wekerle miniszterelnöknek megengedte, hogy a magyar törvényhozásnak nyujtsa be katolikus ellenes törvényjavasla-

szik magában; és — folytatá — Callaghan ur azt mondja, hogy csak ez az egyetlen módja van a bajból szabadulni, még pedig nagyon jó és könnyű módja édesem — feltéve, hogy te okosan viseled édesem. Judith, édesem, ugy-e okos leszel?

— Néni, én a vesztegetésbe nem egyezem bele, — nyilatnítja Judith határozottsággal.

Griffin kisasszony ismét nevet.

— Édesem, az ő tervében semmi megvesztegetés sem fordul elő, — mondá egy gyöngéd csókot nyomva a leány arcára.

— Vajon mi lehet hát? — kérdé Judith, e biztosítás következtében megkönnyebbüléssel sóhajta fel.

— Szaladj fel és lássad — indítványozá Griffin kisasszony.

— Sára néni nem jön velem? — kérdé a leány csudálkozva.

— Megyek drágám, megyek; de előbb egy kis beszédem van Birddel — volt a válasz.

És így, a legkisebb fogalma sem lévén arról, hogy méltóságos Callaghan Sándor házassági ajánlatát fogja megtagadni, Judith felszaladt a szalonba. Midőn az ajtót kinyitja, vendégük az egyik ablaknál áll az egyik kezében egy maharozsa bokrétát tartva, mit rögtön átnyujt Judithnak.

— Ma reggel egy nagy kosár rózsát kaptam az anyától, s azt gondoltam hogy bátorkodhatom nehányt kegyednek hozni — mondá majd nem engedelmet kérve ajánlékáért.

— Köszönöm — ön nagyon szíves — válaszolá Judith meg sem szüszolva a virágokat ámbár a rózsákat különösen szereti, de mire ment ön azzal az emberrel — az én állítólagos atyámmal? Sára néni azt mondja hogy ön gondolt ki valami tervet.

(Folyt. köv.)

tait. Nem ez a módja annak, hogy nálunk kedvesse tegyék magokat. Azzal mentegetőznek, hogy az uralkodó csakis azért adta beleegyezését, mert előre is tudja, hogy a főrendiház a javaslatokat nem fogja elfogadni. De a tény mégis megmarad. (Uralkodónk e gyanúsitása egészen rávall arra a forrásra a melyből ered.

## Martin Lajos

egyetemi tanár nyilatkozata a repülés elméletéről és a repülőgép plagiuma ügyében.

Hogy a reám és Wöllnerre vonatkozó kőszhíreket, melyeket a napisajtó forgalomba hozott, valódi értékükre leszállítsam, s a ferevezetett közvéleményt helyes irányba tereljem, megengedi a tiszt. szerkesztő ur, hogy igéretemhez képest a velem között bpesi sürgöny tévedéseit helyre igazítsam s a tényállást valamint az ezzel kapcsolatos körülményeket valódiságuk szerint e helyen elmondjam, kegyes elnézését kérvén, ha netalán kissé hosszadalmas leszek.

Hogy ki koholta ki azt a mesét: hogy én repülő gépet szerkesztettem, avval felszálltam, arról leestem és lábamat kifeciztem volna, azt nem tudom, de nem is kutatom, valamint azt sem, hogy mi szándékából tette.

Hogy ezek a dolgok rajtam meg nem történtek, meg sem történhetek, bizonyítja az, hogy én sem most, sem azelőtt reptülőgépet nem készítettem, olyannal tehát fel sem szállhattam s így arról le sem eshettem s a lábamat ki sem feciztattam volna. Hiszen, ha efféle történt volna, az nem maradt volna titok; a napisajtó mohón neki esett volna ezt a nevezetes eseményt a nagyvilágnak tudtul adni. Ez pedig nem történt, ergo az egész dolog mese.

Egyébiránt a tényállás a következő:

Noha a repülés problémájával már régóta foglalkozom, mondhatom, hogy a repülő gép mindig a legutolsó gondolatom volt. Hiszen, a ki repülő gépet akar szerkesztetni, annak a repülés törvényeit ismernie kell. Ezeket pedig előttem senki sem ismerte. A repülés kivitele a mechanika elvei szerint történvén a mechanika a repülés igazi alapja, Féradozások tárgya és feladata tehát az volt a repülés elméletét a mechanika elveiből lefejtani.

Tanulmányaim befejezéséhez közeledvén a nyert eredményeket publikáltam, ami az Erd. Muz. Orv.-Term. tud. szakosztály 1888—1892. Értéstitűben öt közleményben történt. Igen fontos eredményekre jutván, hogy azokat kipróbáljam, mintaszárnnyakat készítettem. Két ut állott előttem. A szárny kaphatott vagy ingalengésszerű oscillációt, vagy folytonost. Eleinte az oscilláció szárnyat próbáltam, a kísérletek az oscilláció hátrányára ütöttek ki, átmenvén tehát a folytonosan forgó szárnyra (a mit az V-ik közlemény végén ki is jelentettem) s azzal az oscilláció mozgást elejttem volt. A mintakerek tizenkét lapátú volt; a lapát sugara a 28 c. m. szélessége 45 c. m.

A vele megtett kísérletek egy a formálék helyes voltát, valamint a kivitelt lehetőségét s egyéb praktikus előnyöket igazolván, hogy a találmány prioritását biztosítom magamnak f. év szept. 8. szabadalmazási kérvénymet felterjesztettem, mely azonban még eddigelő elintézetlen maradt.

A mi most azt az újságot illeti, hogy Bécsben egy ember egy hasonló szerkezeti találmánnyal fellépett, első pillanatban — megvallo — kínos benyomást tett reám. A dolog ép most lett iscenálva, a mikor a bécsi kormány talán a saját ügyem felett dönt. A nagy reklam a hirlap magas hangú dicsőrete nagyon furoán vette ki magát s ha még azonkívül hozzá teszem, hogy a bécsi Verein az én saját számításomat annak idején (1891-ben) megkapta, tehát arról értesítve van s dacára annak ezt mostanig hallgatással mellőzte és ignorálta — ez nem tagadom, eleinte gyanusnak látszott.

Azonban, hogy versenytársam találmánya különösen a kerékszerkezete az enyémmel az utazata az merész egy állítás volna. A leírások, melyeket eddig olvastam a hirlapokban oly hiányosak és zavarosak, hogy azokból ítéletet nem alkothatunk magunknak valjon plagium történt-e vagy sem? habár ennek a lehetősége kizárva nincs.

Ezt a kérdést tehát egyelőre függőben kell hagyni.

Annyi azonban bizonyos, hogy én tovább vagyok, mint a versenyársam. Én tényleg kísérleteket tettem — ő nem, ő még csak pusztá számításat tud felmutatni.

De én másfelől meg egészen mást láttok a dologban.

Feltűnő, hogy a plagizálás vádja az én hozzájárulásom nélkül Budapestről jött ide ebből azt látom, hogy van valaki ott fenn Budapestben a ki szívesen látná ha én a bécsi

emberrel összeversznék. Legyen az illető megnyugtattva nem megyek oly hamar lépre.

Egyébiránt, hogy szabadalmazásoknál lépások, sikkasztások s affélék már történtek megengedem, de más felől azt sem szabad elfelejtetni, hogy olyan esetek is már voltak, hogy két ember, kik egymást soha sem látták, ugyanazon gondolatra ugyanazon találmányra jutottak a nélkül, hogy az egyik a másiktól lopott volna.

É: különben ha vetélytársam állását, mely az enyémhez hasonló, tekintetbe veszem megvallo össintén, hogy azt fel sem tehetem a mit a budapesti híreknek buzgó terjesztője jónak tartott dobra tűni.

Ha Wöllner találmánya csakugyan azonos az enyémmel, lesz még elég idő, hogy prioritási jogomat megvédjem, ha pedig nem azonos az enyémmel, amin valósint is, akkor kár volt a felesleges láрма.

Legyünk tehát ovatosak s ne fussunk mindjárt ügyvédhez. Várjuk meg türelmesen az eldöntést mely soká ki nem maradhat.

MARTIN LAJOS.

## Pénz szükség.

E szót hallani most mindenfelől a fővárosban a pénz-piac gőcz pontján ép ugyan mint a vidéken; sőt, mert a fővárosi nagy pénz hatalmasságok is tökéik számára pénz-bőség idejében a vidéken keresnek elhelyezést, pénzszűkség esetében pedig a hitelt nagymértékben visszavonják, a pénzszűkség még fokozottabb a vidéken.

Halljuk is mindenfelől, hogy Kolozsvárt ma már nem lehet kölcsönt kapni s hogy a kolozsvári pénzintézeteknek nincs pénzök.

Szerezőnk magunknak felvilágosítást, s úgy vagyunk értesítve, hogy sem a panasz sem a gyanusítás nem felel meg a tényeknek.

Pénz van, csak nem bővíben, s épp ezért mert az intézeteknek első feladatuk és kötelességük nem az, hogy kölcsönt adjanak, hanem hogy betevők méltányos igényeit minden időben kielégítsék, a jelen pénzszűk viszonyok között bizony egyetlen intézet — a fővárosiakat sem véve ki — sem ad könnyen új kölcsönöket, hanem mindegyik igyekszik minél több készletet rendelkezésre tartani a betevők számára; amde ez elővigyázat — a mint felvilágosítottunk — még sem teszi meg azt, hogy egyáltalában nem engedélyeztetnek új kölcsönök, csak annyit jelent ez, hogy ma csak oly kölcsönök nyújthatók, melyek első rendűek, s éppen e minőségüknek fogva, azonnal tovább is adhatók, ha az illető kölcsönt nyujtó intézet azon helyzetbe jutna, hogy értékeit realizálni kellene.

Felvilágosítottunk arra nézve is, hogy a mi betevő közönségünk elkényeztetve van mert intézeteink előzékenysége eddig az alapszabályszerű felmondási időt nem vette igénybe, hanem nagyjösségeket is fizetett azonnal; a nagy közönség most nem tudja magát bele találni abba a helyzetbe, hogy pénzszűk időben nem lehet feltétlenül rendelkezni a tőkék felett, ha nem kell időt engedni a tőkék folyosítására; s ha a nagy fővárosi intézetek ragaszkodnak a felmondási időhöz nincs semmi rendkívüli abban, ha a vidéki intézetek is élnék e jogukkal.

Aból tehát, hogy nincs bővíben a pénz, még nem lehet alapot keresni és meríteni a sugdosódásra, a rémitgetésre s a gyanusításra annyival kevésbé, mert nyilvánvaló, hogy az intézetek, kiknek gyűmölcsöztetés végett adtak át a tőkék, azokat nem tarthatják visszakerényeikben késleltetben, hanem maguk is kell, hogy azokat haszonhajtólag elhelyezzék. És éppen a legbiztosabb elhelyezési módok nem mindig a legkönnyebben folyóvá tehetőek.

Ezzel a körülménnyel pedig saját jól felfogott érdekében számolni kell a közönségnek is. Minthogy pedig a sugdosás és ijesztgetés különös előszeretettel használja fel a kolozsvári pénzintézetek nehányának nagyobb mérvű érdekelttségét a kolozsvári fakerekedő részvénytársulat naszódó tüzletében, igyekeztünk erről is felvilágosítást szerezni s arról nyertünk érteztést, hogy ezen érdekelttség egyfelől ma már jóval kisebb, másfelől, hogy ezen üzletág a legrigorosabb számítás mellett is nem hogy aggályokra szolgálhatna okot, sőt igen szép eredményeket helyez kilátásba.

Ugy értesültünk, hogy az eredetileg tizenhét ére holdat meghaladólag kitett vágsai területéből majdnem 3000 holdnyi terület kihasználásának kötelezettsége alól a társulat felmentetett; 5600 holdnyi terület kihasználásának joga pedig — és pedig a legnehezebben értékesíthető részeket illetőleg már eladatott, már pedig igen kedvező feltételek mellett, úgy hogy ma már 9000 holdat kevésbé meghaladó terület képezi az üzletnek tárgyát; mint felvilágosítottunk mindkét völgy már teljesen berendezve van, a bet-



gő-besztercei hét keretes fűrészt már javában működik, az anyag kitűnő minőségű s annyira kelendő, hogy mondhatni egyenesen a fűrésztől a vendékek szállítatik.

A dési fűrészt berendezése javában folyik, jövő februáriusra már kész lesz és tavasszor üzembe vétetik.

A mint nekünk jelentik, a két fűrészt évenként 6000 köbméter fűrészt árát állít elő, még pedig tulnyomóan a páratlan minőségű luczfenyő anyagból, a számítások szerint bár ha a legelővigyázatosabb árakat vették alapul, az üzlet nemcsak teljes garanciát nyújt arra nézve, hogy 12 év alatt az abba fektetett tőke az utolsó krajczárig törlesztetik, időközben pedig a 6 százalékos kamatot hajtja, hanem szon feldl — bár ha a melléktermékek, épület fa, zsinidaly stb. egyelőre nem is vették számításba — még évenként legalább 70.000 forint hasznót hajt.

Jobb tehát, nem sugdosni, rémitgetni és gyanúsítani, hanem felvilágosítást kérni, azt pedig úgy, mint mi megkaptuk — megkaphatja minden érdekelt a legapróbb részletekig.

## MINDENFÉLE.

Kolozsvárt, november 29.

**Pénzszükség Kolozsvárt.** Napok óta — a mint tapasztaljuk — bizonyos izgalom és nyugtalanság uralkodik a közönség körében a miatt, hogy néhány nagyobb pénzintézet a betéteket nem fizeti ki azonnal, mint ezt a megelőző időben tette, hanem a felmondási határidőket betartva, a kifizetést a felmondási időre helyezi kifizetésre. Panaszkodni hallottunk arról is, hogy az intézetek új kölcsönöket nem nyújtanak. Mindezekből azt a következtetést vonjuk le némelyek, hogy az illető pénzintézetek pénzzavarban vannak, és fizetést teljesíteni nem képesek. E hírek hatására a betétek szokatlan mérvben rohannak meg az intézetekhez, s mert pénztek rögtön nem kaphatják meg, — aggodalommal tekintenek pénzüik sorsára. Ily körülmények között kötelességünknek tartottuk illetékes helyeken tájékozást „szerezni” magunknak az ügyek állása felől a tapasztalatainkról, a lapunk más helyén közölt „Pénzszükség” című cikkben számoltunk be. A mint a cikkben közölt megbízható adatokból kitűnik, a közönség megfélemlése és nyugtalanságára egyáltalán semmi ok nincs, s a mint az általában nehéz pénzügyi viszonyok megváltoznak, a pénzintézetek is megfelelhetnek addig is teljesített kötelességeiknek.

**Az Emke a kisegítőnél.** Az Emke igazgató választmánya nevében. Sándor József tb. alelnök-főtájtár és Merza Lajos főpénztárnok ma délből megjelentek a kolozsvári kisegítő takarékpénztár üzleti helyiségében, mint a mely intézetnél az Emkének nagy pénz tőkéje van gyűmlesztetileg elhelyezve. Az Emke képviselői a közönség körében elterjedt balhírek ösztönöztek arra, hogy személyes meggyőződést szerezzenek maguknak a felől, hogy ezen intézetnél a betétek s különösen az Emke betéte veszélyeztetve van-e, vagy sem. Az intézet vezetője az Emke képviselőinek részletes felvilágosításokat adott a helyzetről s úgy az általános pénzügyi, mint az intézet különös viszonyairól, — s miután az adott felvilágosítások az E. M. K. E. képviselőit teljesen megnyugtatták a felől, hogy az intézetnél a betétek egyáltalán semmi veszélyeztetésnek kitéve nincsenek — kijelentették, hogy az Emke ott elhelyezett pénztőkéjét veszélyeztetve egyáltalán nem látják, s a betéteket ezentul is nyugodtan hagyják az intézet kezelésére alatt. Feljogosítottak ugyancsak arra is az intézet vezetőit, hogy a mennyiben szükségesnek látják, a nyilatkozatukat a közönség megnyugtatója özlájából — nyilvánosságra is hozhassák.

**A repülő gép holtpontjai.** Emittettük tegnap, hogy Márton dr. bemutatta a repülő gépet egy hírlapírókból álló társaságnak. Azt is emittettük, hogy a Márton dr. első ízben készült szerkezeteinek 16 holt pontja van, melyeket a feltaláló nem tudott kipróbálni. E megjegyzést most azzal kell egészítenünk, hogy az a készülék azért nem vállott be, mert a holt pontok a repülést akadályozták.

**A mérnökök Márton dr. találmányáról.** Mérnöki szakkörökben is figyelmet keltett dr. Márton Lajos egyetemi tanár találmánya a repülő gépről. Egy mérnök, ki a fővárosban a szabadalmak ügyeivel foglalkozik, levélben kérdőzködött behatóbban a fűrésztől a Márton találmányának részleteiről. A mérnök szerint a Wöllner által állított elkövetett plágium úgy néhány nap alatt nagyon könnyen tisztába hozható.

**Egy intézet jubileuma.** A kolozsvári állami tanítóképzőben végzett Kolozsvárt levő tanítók, s hivatalnokok stb. kö-

zelebről gyűlést tartottak, hol elhatározták, hogy az intézetnek, melyhez minden ott végzett növendék kedves emlék csatol — 25 éves fennállását megünnepeli. A bizottság elnökének Elek Gyula közs. isk. igazgatót, jegyzőjének Solyom János polg. isk. tanárt és pénztárnokának Holltner Nándor r. k. tanítót választotta meg.

**Dr. Márton egyetemi tanár nyilatkozatát a repülő gép plágiumára vonatkozólag** lapunk mai számában közöljük. Mint a nyilatkozatból is kivehető, nincs kizárva a lehetőség annak, hogy a Márton találmánya a Wöllner bécsi professzor által nem plágizáltatott-e?

Első rangú kérdéssé vált ez a napi sajtóban és behatóan foglalkoznak vele a szakfőiskolák is. Ez különben egészen természetes is, mert a magyar nemzetre nézve nem csak ambíció kérdése, hanem pénzügyi és közgazdasági kérdés is. Ha a Márton találmányát gyakorlatilag alkalmazásba hozzák Bécsben, az rögtön világhíressé lesz, egyenes ösze kötettsébe lép a föld legtovább első főbb pontjaival is és a mi fő- és székfőiskola nem lesz egyéb, mint Bécsnek a külvárosa. Elég, ha a gyufa és sok más praktikus eszköz feltalálását a német elhárította tőlünk, a távirat hálózattal Ausztriát évtizedeken keresztül megkötötték az által, hogy a nemzetközi táviratokat országunk elkerülésével közvetítette, ezt a találmányt, ha igaz, hogy Bécs plágizált, nem szabad neki engednünk.

Franciaország 3.500.000 francot költött arra, hogy a gyors fényképezést tökéletesítse és másfél millió frankjába került ama berendezés, a melylyel a madarak repülését tudományosan egész pontosan meg lehetett határozni, hogy valami pozitív támpontja legyen az emberek replülésének lehetőségére irányuló számításoknak. Márton az utóbbi számításokat észrevé és ismereteivel berendezések nélkül lehozta s az a mikor a francia számításokat közzétették, az övével egészen megegyezett.

Wöllner találmányát 100 lőerőre óriási méretekben tervezi. Márton dr. 10 lőerővel 4 ember szállítására kombinálta készülékének beállítását, mely ha praktikusnak bizonyul, a felmerülő hiányok korrigálásával mind nagyobb mértékben fejleszthető. Németek, franciák ily célra, néha sokkal problematikusabb és eredménytelen kísérleteknél két három milliót áldoznak. Sajátunkos, hogy a magyar állam, a magyar kormány ilyenre nem áldoz semmit. A Márton találmánya 2-4 ezer forinttal megvalósítható annyira, hogy a készülékek előállításával a repülő gép 4 ember szállítására 10 lőerőjű géppel a légben járásra utnak érszessétek.

E potom ár hány százasorosan kislének csak az elpazarolt választási költségekből is. De bár mely nemzeti testület, vagy vagyonszerző intézet, ambíciót kellene, hogy csináljon abból, hogy ne maradjon ránk néző meddőnek ez a találmány éveken keresztül, ne harácsolja azt el tőlünk a német, hanem igyekezzünk azt gyakorlatilag érvényesíteni.

**Idyll.** Akár mit mondjanak — bocsánatot kérek, — de még sem csunya a fiakeres élet. Igaz, hogy egész nap eső, hideg éri, — kocsija kerek a kenőcsöt kéri, — lova az abrakot majszolja napestig, — még is a flaszteren csaknem orra esik, — hanem azért uram bocsánatot kérek, — még is nagyon szép a fiakeres élet. Csak a tegnap történt: numeró egyik, — a mint széles bakján végig heveredik, fél szemmel látja, hogy hogy a cinos Juczi, — zöld kantával mán a vezetési kutra. Szörnyen tetszik a leány csattanó orcsája, hátha még egy csókot nyomhatna rája. Mégis próbálom gondolja magába — hátha nem bánna a szívem Jucziaké! Persze, hogy úgy lésszen, de hogy bánja Juczi, fiakeres csókját kettővel tetézi. Fiakeres bakján másnap melázza tl, gömbölyi Juczi, s melléje csöcsöl. Már kézben a gyeplő, suhintja korbácsát, — megrázza korbácsát, — megrázza a plázoros derekát... Azután egy kettő neki a világnak! Híre sincs azóta a szerelmes párnak. Fiakeres kocsi gazdája lovával, — száguldoz valahol szíve Jucziával... Akármint mondjanak — bocsánatot kérek, de mégis csak szép a fiakeres élet.

**A kolozsvári színtársulat N.-Váradon.** A n.-várad „Szabadság” írja: A kolozsvári nemzeti színház képviselőiben Megyeri Dezső bejelentette a színdíj bizottság elnökének, hogy a kolozsvári színház is reflektálni óhajt a nagyváradi színház elnyerésére.

A társulat tagjainak névsorát ok is benyújtják e hó 30-ikáig a színdíj bizottság által kitűztött határidőig. És akkor a nélkül, hogy a bizottság pályázatot hirdett volna három „pályázó” ajánlata felett kell határozni.

Mi ezuttal egyik mellett sem foglalunk

állást, de nem is nyilatkozhatunk egy társulat mellett vagy ellen sem mindaddig, míg mind a három pályázó társulat tagjainak névsorát meg nem ismerhetjük, mert csak a társulat erőinek megismerése és azok képességeinek objektív összehasonlítása után nyúlhatjuk elfogadásra, azt a melyik a közönség utáigényeit leginkább képes lesz kielégíteni.

A Tizai névsorát minden kommentár nélkül közöljük, a Leszkai társulat még nincs teljesen szervezve, de főbb erőit a nyárról még ismeri a közönség, a kolozsvári társulathoz, bár még ott sincs végleg egybeállítva a névsor eddig a következő tagok szerződnek:

E. Kovács Gyula (hős), Szentgyörgyi István (apa), Megyeri Dezső (komikus), Pusztai Béla (buffo), Klenovics György (szerelem), Vendrei (jelenleg még Krecsányi társulatánál), Kápolnai János (tenorista), Hadai Sándor, Várad Miklós és Zolnai Loránd (baritonisták), Szerémi Zoltán, Gerő Lina (naiva), Hunyadi Margit, Szerémi Gizella, Sipos Etl (énekesnő) és Komáromi Mariška kivel most folynak a tárgyalások.

**A kolozsvári kerék páros egyet** tagjai szorgalmasan látogatják a téli gyakorlatokat, a mit a tornavivodában hetenkint többször az esteli órákban tartanak. Az egyet tagjai le is fényképeztetik magukat és ebből az ebből a Dudky fivérék főtérői műtermében decz 3-án délből, testü letileg egyenruhában ösze gyűlnek.

**A közúti új menetrendje** A kolozsvári közúti vasút közlebről új menetrendet bocsát ki. S arról értesít, hogy azt pontosabban betartja, mint a régit.

**A rendőrség figyelmébe.** Felhívjuk a főkapitány ur figyelmét, hogy a Bánffy ház előtt nagy épület kövek vannak s különösen este akadályozzák a közlekedést.

**A ruhátlan iskolás tanulókat** a város népioklában most írják ösze, hogy tudja a rongyos egyet, hogy hány tanuló van rá szorulva a segélyre. Előre láthatólag több lesz a jelentkező mint a mennyit el lehetne látni. Adományozunk a rongyos egyet javára, hogy mentől több szegény tanuló lát-hasson el jó meleg téli ruhával!

**Szűgyelje magát** Alexander Fink Pressburg; Promenade 23. a ki Magyarországon, magyar emberek fényképeire német czipjegyzést bígyeszt. Ilyen város, mely az ilyen germanizálásoknak meleg ágya m. k. egyetemet iránt folyamodik? Alexander Fink ur a többi pressburgiakkal egyetemben szűgyelheti magát.

**Garázda kőművesek.** A kolozsvári vasúti állomáson négy részeg kőműves garázdálkodott. A részeg kőművesek először egymás közt veszekedtek majd verekedtek egy ideig, azután az utazó közönségbe kötött bele. A verekezés közben egyikük annyira megsebesült, hogy a mentőt kellett kikihívni. A mentők a sebesültet kórházba szállították. A garázdálkodókat pedig a rendőrség vette partfogás alá.

**A szűgyalgyás** vasutat a szamosvölgyi vasút január 1-től átveszi és zónarendszeret alkalmazni fogja erre a vonalra is. A beszerce-kimpulungi vasút építését is munkába veszi a tavasz folyamán a szamosvölgyi vasút. 1894-ben előkészítenék 36 kilométert, a következő évben készítek Kimpulungig. Ha ez kiépül, a szamosvölgyi vasút lesz a magyarországi magánvasutak között a legkiterjedtebb hálózata.

**Beteg miniszterek.** Hieronymi Károly belügyminiszter, a ki a múlt héten megbetegedett s azóta szobáját el nem hagyhatta, ma már jobban van és néhány nap múlva újra kijárhat. — Bécsből táviratozzák, hogy gróf Schönborn osztrák igazságügyminiszter betegsége komolyan aggasztóvá vált.

**Csemeghi Károly utódja.** Csemeghi Károly, a Kuria volt tanácselnöke nek helyébe, mint értesítjük, Sárkány Józsefet, a budapesti királyi ítélőbírba jelenlegi alelnököt forrák kinevezni. Sárkány József elnöke a tábla elnöki állására kandidálhat közé volt felvéve s most hogy táblai elnöknek Vértessándort neveztek ki, Sárkányt kárpótlásul a Kuria felmentésével két tanácselnöki állás közül a Csemeghi helyét adják.

**Dr. Márki Sándor** egyet. tanár „Életmód az Árpádok korában” cz. alatt felolvas decz, 2-án szombaton d. u. 5 órakor a tanácsbáz termében. Ugy a felolvasás tárgya, mint a czél, melynek javára előad: a Mária-Dorothea-Egyesület remélni engedi, hogy nagy közönség fog ez alkalommal is a tanácsbáz termében összegyűlni.

**József főherceg jubileuma.** Pápa város képviselőtestületének szombat közgyűlése volt, a melyen Osuald polgármester indítványára elhatározták, hogy József főherceghézz huszonöt esztendő honvédfőparancsnokságának jubileumára üdvözlőfeliratot intézzenek. — Ugyanigy határozott Sopron megye mai közgyűlése is.

**Pénzügyminiszterből bíró.** Az osztrák hivatalos lap közli, hogy a király dr. Steinbach Emilt, a volt pénzügyminisztert a legfeljebb törvényszékhez tanácselnökké nevezte ki. Steinbach tudvaleg ösztályfőnök volt az igazságügyminiszteriumban, mielőtt pénzügyminiszter lett. Érdekes, hogy a legfeljebb törvényszéknek

az a tanácsa, a melynek elnökévé most Steinbachot nevezték ki, a magyar és lombard-velencei ügyeket intézte, a Bach-korszak letűnése óta megszűnt s az elnöki állás az időtől fogva betöltetlen maradt.

**Hírek az udvarból.** A király hétfőn délből Mária Immaculata főhercegnőnél hosszabb látogatást tett. A királyné ma délután Agliardi nunciusát, Monson angol nagykövét és feleségét, Valera spanyol nagykövét és feleségét, továbbá Windisgrätz miniszterelnököt magánálhatalgáson fogadta. Ö felsegeiknél hétfőn este családi ebéd volt, melyen a Bécsben időző főhercegek és főhercegnők majdnem mind jelen voltak.

**Natalia Olaszországban.** A szép Natalia exkirályi a telet Olaszországban fogja töltetni. Biariból Párisba érkezett ahol egy hétig marad s aztán Itália kies éghajlatát keresi fel. Nataliának nagyon jót tett a biarizi télidő.

**A humor országából.** Tausanovics Péter liberális képviselő volt Belgrádban. Tausanovics most Jagodinán van, még pedig nem mint liberális képviselő, hanem letartóztatva. A postabélyeg hamisításban való részességgel vádolják. Humoros ország ez a Szerbia!

**Szerelemből.** Nagy-Ildorád értesít levelezőnk, hogy ott Thomex Antalné járásbírósi hivatalnok neje, szerelemből megmérgezte magát. Gyufaoldattal ivott s az ellenszert semmi módon nem akarta bevenni. Férje, kivel 12 évig boldog házasságot élt, gyászolja. Az ügyilkos 33 éves volt.

**Tüntetés egy tanár ellen.** Schauta tanár szűlészeti klinikáján Bécsben, a hallgatók hétfőn délből zajosan tüntettek. A múlt hét óta el vannak keseredve Schauta ellen, a ki állítólag tulzsigorosan járt el a vizsgálatoknál, minek következtében nagyon sok diák megbukott. Schauta néhány nap óta beteg és nem ad elő; mikor ma asszisztense, Herzfeld dr. a terembe légett, a hallgatók zajos „Pereat Schauta!” kiáltásokba törtek ki. Egy hallgatót, a ki Schauta mellett kardoskodott, agyonveréssel fenyegették és végre az asszisztensek védtek meg kollégáinak dühétől. A láma olyan retentekes volt, hogy a beteget, a bit a szobába hozták, ismét elvitték onnan. Herzfeld dr. néhány cütítő szót mondott, de erre a diákok olyan hatalmas „Pereat!”-al feleltek, hogy előadását nem tarthatta meg.

## Szerkesztőségi üzenetek.

Előfizető. Sorsjegyei nem jöttek ki.

**Várakozónak.** Városi közgyűlésekről rendszerint küldünk előzetes értesítést és tudósítást. A sorsjegyek számainak a húzásait azért nem közöljük, hogy fontosabb közlendők elől a tért ne foglaljuk el. De azért előfizetőink közül bár ki megkérdez — sorsjegye kibuzásáról, értesítést adunk.

## Közönség köréből.\*

„Még egy szegény csaló asszony” cikkre felvilágosítás.

Tekintetes Szerkesztő ur!

Az „Ellenzék” idei 208. számában fenti cím alatt megjelent közlemény igénytelen személyemet a család közszé sorolja, holott én, a jóhiszeműleg rászédettek, illetve becsapottak közé tartozom, mert ugyanis a dolog állása következő:

A közleményben említett időben a lakásomra jött távollétemben valami küldönc, a ki megnevezve az utazót és házszámot, gyerekágyban fekvő beteghez hívott sietősen. Haza érkezve, tudomásul nyertem erről anélkül, hogy felvilágosítást kaptam volna, hogy vajon gyóntatás- vagy kereszteléshez van-e sürgős szükségem?

Igy mindkét eshetőségre elkészülve, papi hivatalomhoz híven, a megjelölt helyszínre siettem.

A hol is a szobán forgó csaló azzal fogadott, hogy sem az egyik, sem a másikra nincs szükség, csak is azért kóretett magához, hogy mint jó lelkű papnak panaszojja el siralmas helyzetét, mely szerint Pap Sándor nevű s Gyulafehérvárt levő katonasorvos bátyja, ki Kolozsvárra akarja magát áthelyeztetni, ötöt együtt lakásra ide szőlította, de ő sem nem jöhetett meg ide, sem pénz nem küldhetett; de felmutatván nekem egy román nyelven írt levelét, mintazok megtörténtét rövid időre kitalálása helyezte.

Egyuttal azt is elpanaszolta, hogy a házi gazda is békétlenkedik iránta, legyek olyan jó, tegye egy jó szót érdekében a háziaknál is: mert testvére segítségé nélkül is nem sokára mindent ki fog fizetni; mert vannak neki malmi bérbe adva, s onnan is nem sokára pénzt fog kapni.

Erre a háziaszony épen belépén, azonnal meg is kértém, hogy már legyen egy kevés ideig türelemmel még, mert az illető beteg nő minden költséget meg fog fizetni.

Arra a házi asszony azt kérdezte, hogy hát ismerem-e?

Mire én „nem”-mel feleltem ugyan, de tudtára adtam, hogy katona orvos bátyja levelét olvasva a legjobbat tételezem fel róla.

Mit tettem a legjobb hiszemben, egy beteg nő iránt érzett emberi könyörületességből tettem. Miben a házi asszony is meg nyugodni látzott.

\*) E rovat alatti közleményekről a felelősség a beküldőt illeti. Szerk.

Ekkor azonban egyedül voltam jelen többi ismerőseiről nem volt tudomásom, sem ez egyszerűen többször én ama házról nem fordultam meg nem vacsoráztam ott soha. Eltávozásom előtt azonban még arra is felkért, hogy fogadjam el abbéli megbízását, miszerint számára érkező pénzt cizemre elküldhesse, mivel a posta könnyebben fog engem megkapni mint őtet, pénze után pedig ő fog előjönni személyesen, a kézbesítéssel fáradsom nem kell, könyörületből elfogadtam ezt is. Ekkor meg arra is kért, hogy tehát előlegezzék neki várandóságára öt forintot De nálam szerencsére két forintnál több nem lévén, megmondva, hogy én terhes családdal küzdök pap vagyok, nem rendelkezem nélkülözhető pénz felett, azt a két forintot át adhatom, de többet nem is ígérhetek.

Igy átadva a két forintot neki, eltávoztam. Nem sokára levelet kaptam asszj cizemre mit felbontva, a levél ilyenformán hangzott: Édes nővérem Lucretia! Most még pénzt nem küldhetek; de légy csak türelemmel; mert rövid idő alatt mindent elfogok igazítani megelégedésedre.

szerető testvéred  
aláírás olvashatlan volt.

Nem is későt Lucretia levele után tudakozódni nálam, mit át adtam neki; de megújított pénz előlegezés iránti kérését akkor sem teljesíthettem.

A házi asszony is tudakozására a fentiekről híven tudósítottam.

Később hallottam, hogy a rendőrség elene nyomozót indított s ismerőseit is megnevezte, de engemet nem is említett azok között, valószínűleg azért, nehogy a 2 forintos követelésemmel én is fellépjek elene — mig végre eltolonczoltatt a két forintommal együtt.

Ennyi az, a mit én a dologról tudok, s a miben nekem is részem van, s nem több, így az ezzel ellenkező bármint állítást alapítan kóholyának nyilvánítom. Végre, ha nálamnál sokkal több gyakorlattal — s emberi ismeretekkel bíró polgármestereket az ilyen csaló asszonyok félre tudnak vezetni, nem szükséges, se nem illő rólam mindjárt csak a rosszhiszeműséget feltételezni, mivel ez az igazság súlyánál fogva vállaltás után a feltételezőre száll vissza.

Tisztelettel

Podoba Vazul.

## LEGUJABB.

(Az Ellenzék eredeti táviratai.)

### Országgyűlés.

Budapest, nov. 29.

A képviselőház mai ülésén Hieronymi Károly belügyminiszter bevezetette a közgazdasági bíróságról szóló törvényjavaslatot.

A ház zajosn megjelenézte.

Elhatározta a képviselőház, hogy a javaslat tárgyalására külön 24 tagu bizottságot választ.

Majd folytatták és befejezték a kereskedelmi tárca költségvetését.

Szilágyi Dezső igazságügyminiszter bevezetette a kuria és királyi táblák bíráinak szaporításáról szóló törvényjavaslatot. Ezt azonnal tárgyalás alá is vették és elfogadták.

### Tüntetés egy tanár ellen:

Bécs, nov. 29.

A tüntetések a bécsi egyetem Schauta tanár ellen ismétlődtek s oly mérvet öltöttek, hogy az előadásokat be kellett szüntetni.

Schauta tanár megijedve a tüntetésektől, ma hat szigorított keresztül bocsátott a vizsgán.

Ezután beszédet tartott az ifjúsághoz mely aztán abba hagyta a tüntetéseket.

### Közyűlés.

Marosvásárhely, nov. 29.

Marosvásárhely város népes közgyűlésén tárgyalta Kolozsvármegye átíratát. Az oláh kérdésre vonatkozó javaslatot egyhangulag pártólól előterjesztési határozták.

József főherceg és Jókai Mór feliratilag üdvözölték a város által.

Nagy-Szent Király Lajos és Rózsá-utczák Kossuth, Baross és Jókai névre kereszteltettek.

A német átiratok tárgyában felirat ítéztetik a kormányhoz.

A város költségvetését, melyet pótdóbból fedeznek, elfogadták. Hiány 18—19 ezer forint.

A millenium emlékére a városi iskolák felépíttettek.

## Nemzeti színház.

Kolozsvárt, csütörtök, 1893. november 30-án.

Somló Vadnay Vilma vendégfőléptével:

A KIS MOLNÁRNÉ.

Felolvas szerkesztő:

BRATISLAVA, KOLCZAR.

Székfőnökök és kiadóaptáladok:

MAGYAR MUNKÁLY.



Kiváncatra árjegyzéket azonnal küldök.